

проблемно-інтегративного навчання хімії. У цьому випадку проблемно-інтегративний підхід буде методологічно-орієнтовною основою модернізації змістово-цільового компоненту методичної підготовки вчителя хімії;

2) проблемно-інтегративний підхід має стати основою організації й управління пізнавальною діяльністю вчителя в процесі його методичної підготовки. Отже, він буде визначати й особливості її процесуально-діяльнісного компоненту.

Модернізація названих компонентів методичної підготовки вчителя хімії визначить у кінцевому підсумку необхідність адекватної зміни її організаційно-управлінського та результативно-оцінного компонентів. У результаті будуть забезпечені умови для підвищення ефективності та якості підготовки сучасного вчителя та створення в освітньому середовищі принципово іншої системи методичної підготовки вчителя хімії.

У процесі практичної роботи зі студентами IV курсу спеціальності «Хімія та інформатика» СумДПУ імені А.С.Макаренка цілеспрямовано впроваджуємо в навчальний процес змістову лінію «Теорія та методика проблемно-інтегративного навчання хімії», зміст якої зорієнтований на:

– системне й цілісне розкриття теоретичних основ і методики проблемно-інтегративного вивчення хімії в основній і профільній школі;

– інтеграцію студентами психолого-педагогічних та інших професійно-значущих знань і вмінь, а також їхнього перенесення й застосування в сфері професійно-методичної діяльності;

– усвідомлення майбутніми вчителями пріоритетності та перспективності проблемно-інтегративної спрямованості в сучасному навчанні хімії в школі й об'єктивної універсальності проблемно-інтегративного підходу до навчання, його застосовності в умовах різних освітніх систем, оскільки він:

а) успішно застосовується як в умовах класно-урочної си-

стеми навчання, так і в позакласній роботі;

б) легко поєднується з іншими підходами до навчання (особистісно-діяльнісним, індивідуально-диференційованим тощо), його типами (пояснювально-ілюстративним, прогнаним тощо) та технологіями (укрупнення дидактичних одиниць, педагогіки співробітництва тощо);

в) реалізується в умовах будь-якого виду пізнавальної діяльності учнів (дослідницької, комунікативної тощо), а також в умовах будь-якої з форм її організації (індивідуальної, парно-групової, фронтальної тощо);

г) доцільно й ефективно поєднується з різними методами (словесними, словесно-наочними тощо) й засобами (натуральними об'єктами та їхніми зображеннями, таблицями тощо) навчання та контролю якості навчання хімії в школі.

У процесуально-діяльнісному плані особливістю методичної системи є орієнтація на самостійну проблемно-методичну діяльність студентів. Найважливішими складовими останньої є навчально-методична та науково-дослідна робота студентів.

Висновки. Таким чином, можна констатувати, що існуюча нині практика методичної підготовки вчителя хімії не дозволяє підготувати фахівця з відповідним сучасним вимогам рівнем професійної компетентності, що значно ускладнює переорієнтацію шкільної хімічної освіти на ідеї та принципи розвивального навчання та проблемно-інтегративного навчання як його основи. Це й визначає в кінцевому підсумку необхідність її сутнісної модернізації в контексті ідей і принципів проблемно-інтегративного підходу до навчання хімії.

Література

1. Алексашина И. Ю. Гуманистические ориентиры в содержании естественнонаучного образования / И. Ю. Алексашина // Гуманистический потенциал естественнонаучного образования. – СПб., 1996. – С. 10–13.
2. Берулава М. Н. Теория и практика гуманизации образования / М. Н. Берулава. – М.: Гелиос АРВ, 2000. – 326 с.
3. Титова И. М. Концепция гуманизации развивающего обучения химии / И. М. Титова // Химия в школе. – 1996. – № 3. – С. 14.

УДК 371.016.54:371.315:373.54

Роман Абжалов, Надія Чайченко

МІЖПРЕДМЕТНІ ФАКУЛЬТАТИВИ ТА КУРСИ ЗА ВИБОРОМ МІЖПРЕДМЕТНОГО ЗМІСТУ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ НАВЧАННЯ ХІМІЇ

Роман Абжалов, Надежда Чайченко. Межпредметные факультативы и курсы за выбором межпредметного содержания как приоритетное направление обучения химии.

А Раскрыты особенности факультативных курсов и курсов по выбору межпредметного характера, их роль в обучении химии, отражено состояние разработки проблемы факультативного обучения химии на практике.

Ключевые слова: межпредметные факультативные курсы, курсы за выбором межпредметного характера, факультативное обучение химии.

Roman Abzhalov, Nadiya Chaychenko. Intersubject optional courses as prior direction of studying Chemistry.

С This article deals with special features of elective intersubject courses, their role in studies Chemistry. The stage of the problem of optional studies of Chemistry in practice is described.

Key words: intersubject optional courses, optional studies of Chemistry.

А Розкриті особливості факультативних курсів і курсів за вибором міжпредметного характеру, їхня роль у навчанні хімії, висвітлено стан розробленості проблеми факультативного навчання хімії на практиці.

Ключові слова: міжпредметні факультативні курси, курси за вибором міжпредметного характеру, факультативне навчання хімії.

Вступ. У 2012–2013 н. р. вчителям і учням пропонується великий вибір факультативних курсів і курсів за вибором з хімії. Кількість пропонованих курсів із року в рік зростає, урізноманітнюється їхній зміст. Переважна більшість пропонованих курсів мають міжпредметний характер. Вважаємо, що розроблення та впровадження в навчальний процес

міжпредметних факультативних курсів і курсів за вибором є пріоритетним напрямом розвитку як факультативного навчання хімії, так і хімічної освіти в загальноосвітній школі в цілому. Проте на практиці ця проблема залишається недостатньо вирішеною.

Мета даної статті – розкрити особливості міжпредметних факультативів і курсів за вибором між-

предметного змісту, їхню роль у системі факультативного навчання хімії та показати стан розробленості проблеми на практиці.

Останні дослідження та публікації стосовно факультативного навчання хімії присвячені ролі факультативних курсів для формування пропедевтичних знань із хімії учнів початкової школи засобами хімічного експерименту (Т. Шевчук); значенні факультативних курсів у передпрофільній підготовці учнів (А. Тхакушинова, І. Шорова, Н. Очерет); місцю та ролі факультативних курсів і курсів за вибором у профорієнтації учнів (І. Шапошнікова); підвищенні мотивації учнів до вивчення хімії (Н. Прибора, В. Богатиренко); ролі курсів за вибором у формуванні дослідницьких умінь школярів (О. Гаркович); висвітлюють особливості роботи вчителя з підготовки до проведення факультативних занять (В. Кизенко); присвячені організаційним формам навчання хімії у старшій профільній школі і, в тому числі, факультативним курсам і курсам за вибором (Н. Шиян). У цих публікаціях розкриваються різні аспекти питання факультативного навчання хімії, однак, вважаємо, що детальнішого дослідження потребує питання саме міжпредметних факультативних курсів і курсів за вибором як пріоритетного напрямку розвитку факультативного навчання хімії.

Виклад матеріалу дослідження. У науковій літературі поділяють курси за вибором на предметні (предметно-зорієнтовані) і міжпредметні [6, с. 6]. Зміст і форма проведення предметних курсів спрямовані на поглиблене вивчення окремих тем.

До них відносять:

- курси підвищеного рівня, спрямовані на поглиблення навчального предмета. У С. Дьяковича до таких відносять систематичні курси, що поглиблюють теоретичні знання учнів і практичну підготовку, одержану в основному курсі хімії, з яким вони узгоджені тематично і в часі [5, с. 8]. Наприклад: «Основи загальної хімії», «Вибрані питання загальної та органічної хімії»;

- курси, в яких поглиблено вивчаються окремі розділи основного курсу, що є обов'язковими в програмі. Наприклад: «Хімічні реакції», «У світі окисно-відновних реакцій»;

- курси, в яких поглиблено вивчають окремі розділи основного курсу, що не входять до обов'язкової програми з предмета. До таких, наприклад, відноситься курс «Хімія. Основи якісного та кількісного аналізу»;

- прикладні курси, що знайомлять учнів із важливими шляхами і методами застосування знань на практиці, розвивають інтереси учнів до сучасної техніки та виробництва. Наприклад, «Хімія в криміналістиці».

Зі зростанням числа курсів, що пропонуються для учнів, розвивається й їхня типологія. Зокрема, існують й такі напрями їхньої диференціації: курси вивчення методів пізнання природи, курси з історії хімії, курси вивчення методів розв'язування хімічних задач, складання та розв'язування задач на основі хімічного експерименту [6, с. 7] тощо.

Зміст програм міжпредметних курсів виходить за межі традиційних навчальних предметів. Вони знайомлять учнів із комплексними проблемами і завдан-

нями, що потребують синтезу знань із різних предметів, методами їхніх розробок у різних професійних сферах, сприяють професійній орієнтації, усвідомленню можливостей і способів реалізації життєвих планів [6, с. 7].

У хімічних міжпредметних факультативних курсах і курсах за вибором інтегруються знання з хімії, фізики, географії, екології, медицини тощо. Звісно, поділ курсів на різні види є умовним, оскільки кожен факультативний курс або курс за вибором є в певній мірі міжпредметним. Так, зв'язки хімії, фізики та математики носять загальний характер і використовуються при розв'язуванні розрахункових задач з хімії або проведенні розрахунків під час виконання експериментальних задач тощо.

Основними напрямами інтеграції знань з хімії є біологія, фізика, медицина, екологія, географія тощо (табл. 1):

Таблиця 1

Поділ факультативів і курсів за напрямами інтеграції знань

Напрямок інтеграції	Приклад курсу
Хімія – фізика	«Дослідження органічних речовин методами оптичної спектроскопії» (11 клас)
	«Газові закони» (10–11 класи)
Хімія – біологія	«Хімія живих організмів» (9 клас)
	«Основи біохімії» (11 клас)
	«Хімічні елементи в організмі людини» (8 клас)
Хімія – екологія	«Безпека харчування» (10–11 класи)
	«Хімія і довкілля» (7–9 класи)
	«Гідроекологія» (11 клас)
Хімія – медицина	«Хімія і медицина» (8 клас)
	«Хімія і медицина» (11 клас)

Отже, ознаками міжпредметних факультативних курсів і курсів за вибором є:

- інтегрований зміст на базі декількох навчальних предметів, наук;
- комплексний характер питань, висвітлених у змісті;
- різнобічний погляд на питання, яке вивчається;
- спрямованість на практичне застосування знань з хімії.

Що ж стосується ролі факультативних курсів і курсів за вибором, то для профільних класів вони виконують профорієнтаційну функцію, поглиблюють і розширюють знання учнів із профілю навчання. Для учнів, які навчаються на рівні стандарту й академічному рівні, ці види занять мають також важливе значення для реалізації індивідуальних освітніх потреб. Пропедевтичні курси ставлять за мету викликати інтерес до вивчення хімії.

Інноваційною формою організації навчання є міжшкільні факультативи, що організовуються на базі однієї чи декількох шкіл. Вони дозволяють розширити коло спілкування сільських школярів, усунути негативну дію соціального та інформаційного чинників сільського середовища [8, с. 70].

Для міжпредметних курсів характерною ознакою є вираженіша можливість реалізації власної освітньої траєкторії. Дійсно, учні з більшим інтересом оби-

рають факультативні курси, що інтегрують у своєму змісті знання з різних предметів: хімії, фізики, біології, медицини.

Підтвердженням цьому є проведені опитування серед учнів Червононської ЗОШ I–III ступенів Сумської районної ради Сумської області (34 учасника: 9 учнів 8 класу, 10 – 9, 7 – 10 і 8 – 11). Учня запропонували обрати ті факультативні курси з хімії, які б вони хотіли відвідувати, або які викликають найбільший інтерес із наведеного нижче списку:

1. Основи загальної хімії.	9. Хімічні елементи в організмі людини.
2. Вибрані питання загальної та органічної хімії.	10. Хімія живих організмів.
3. У світі окисно-відновних реакцій.	11. Хімія і медицина.
4. Розрахунки з розчинами.	12. Біологічна роль води.
5. Хімія високомолекулярних сполук.	13. Хімія їжі.
6. Хімічні реакції.	14. Історія відкриття хімічних елементів.
7. Основи хімічного аналізу.	15. Зв'язок між історичним розвитком та сучасною хімією.
8. Практикум з агрохімії.	

При цьому перші 2 курси – це курси підвищеного рівня; 3–6 – це курси, де поглиблено вивчають окремі розділи основного курсу хімії; 7–8 – спецпрактикуми; 9–13 – міжпредметні курси, а 14–15 – курси з історії хімії (гуманітарного напрямку). Обирати було дозволено по декілька курсів одночасно.

Результати опитування наводимо у табл. 2, де факультативні курси і курси за вибором розміщені у порядку зменшення кількості учнів, що їх обрали.

Таблиця 2

Ранжувальна таблиця обраних учнями факультативних курсів і курсів за вибором

Факультативні курси	К-сть учнів, які обрали даний курс (%)
Хімічні реакції.	59
Хімічні елементи в організмі людини.	59
Хімія їжі.	50
Хімія живих організмів.	32
Хімія і медицина.	32
Біологічна роль води.	26
Історія відкриття хімічних елементів.	26
Практикум з агрохімії.	21
Основи загальної хімії.	18
Основи хімічного аналізу.	12
У світі окисно-відновних реакцій.	6
Розрахунки з розчинами.	6
Зв'язок між історичним розвитком та сучасною хімією.	6
Хімія високомолекулярних сполук.	3
Вибрані питання загальної та органічної хімії.	0

Жирним виділені міжпредметні курси. Одержані результати наочно представлені у вигляді гістограми (рис. 1):

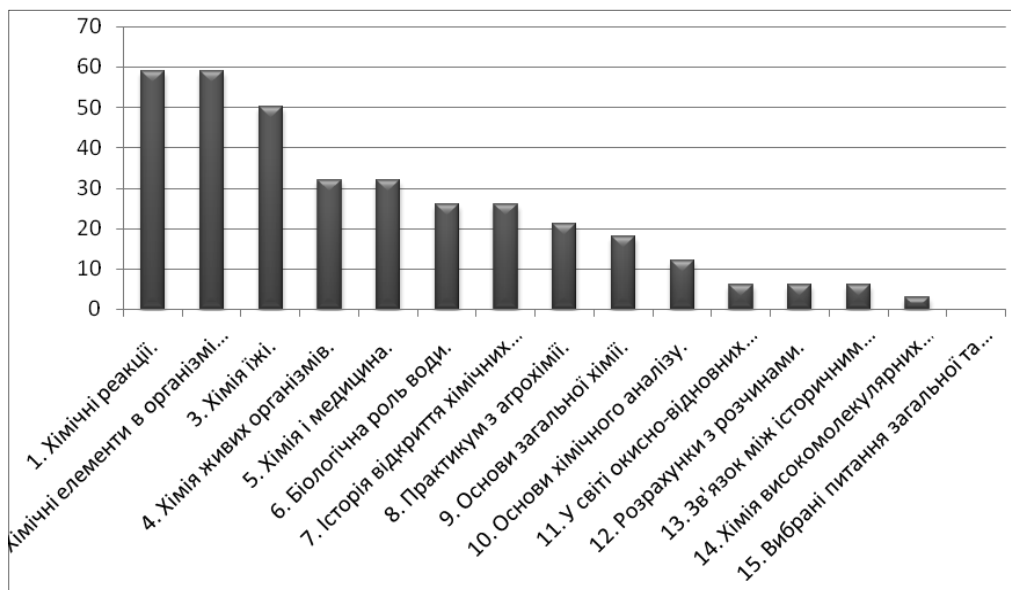

Рис. 1. Факультативні курси і курси за вибором, які учні обирають у першу чергу

Як бачимо, факультативні курси і курси за вибором міжпредметного змісту обрали найбільша кількість учнів (від 26 до 59%). 59% учнів обрали курс «Хімічні реакції», який відноситься до курсів підвищеного рівня. Проте, як показує проведена після опитування бесіда, даний курс учні асоціюють з дослідками з хімії, які вони дуже люблять. Тому про популярність даного виду курсів висновок не робимо. 26% учнів обрали курс «Історія відкриття хімічних елементів», який належить до курсів гуманітарного спрямування і 21% – «Практикум з агрохімії», що свідчить про зацікавленість у курсах практичного

спрямування.

Розкриваючи ширше проблему факультативного навчання хімії, зазначимо, що факультативне навчання серед учнів і вчителів не є популярним. Про це свідчать раніше проведені дослідження серед учнів і вчителів Сумської області [1]. Підтвердимо це твердження результатами ширшого дослідження в сільських школах Сумського району Сумської області. В опитуванні брали участь 120 учнів 9 класу, 80 учнів – 10 і 35 учнів – 11.

Запропоновані учням питання і відповіді на них наводимо нижче (табл. 3):

Відповіді на питання анкети

№ питання	Варіанти відповідей	Відповіді (у%)		
		9 кл.	10 кл.	11 кл.
1. Які факультативні курси чи курси за вибором є у вашій школі?	«Хімія і довкілля»; «Хімія живих організмів»; «Розв'язування задач з хімії»; «Основи біохімії»; інший: немає взагалі.	- - 12 8 - 81	- - 31 7 - 62	9 6 9 - - 75
2. Який з них Ви відвідуєте?	«Хімія і довкілля»; «Хімія живих організмів»; «Розв'язування задач з хімії»; «Основи біохімії»; інший: не відвіую.	- - 12 - - 88	- - 31 7 - 62	3 3 6 - - 88
3. Чому Ви обрали цей факультативний курс?	Своя відповідь.			
4. Чи подобається Вам навчатись на факультативних курсах (курсах за вибором)?	так; ні; не знаю.	11 10 79	16 12 72	21 13 66
5. Що саме Ви хотіли б вивчати (чим займатись) на факультативних курсах (курсах за вибором) з хімії?	Своя відповідь.			
6. Чи обрали б Ви факультативний курс «Хімічні елементи в організмі людини»?	так; ні; не знаю.	31 31 38	46 22 32	44 37 19
7. Як Ви вважаєте, чи потрібно вам знати про біологічну роль хімічних елементів, їх вміст в організмі людини, поширеність у природі, антропогенні джерела надходження елемента до організму людини, токсичну дію, вміст у продуктах харчування тощо.	так, це цікаво і корисно знати; ні, це справа медиків, учених; не знаю; своя відповідь.	57 8 35 -	68 10 22 -	73 8 19 -
8. Чи хотіли б Ви дізнатись про Аурум в організмі людини: шляхи надходження, дія на організм, вміст в органах і системах тіла?	так; ні; не знаю.	51 16 33	75 4 21	75 13 12

За результатами першого питання анкети можна зробити такі висновки: найпоширенішим факультативним курсом, який обирають у школі, є курс «Розв'язування задач з хімії». Його обрано 12% 9-класників, 31% – 10-класників і 9% – 11-класників. Решта курсів зустрічаються як поодинокі випадки. Більшість учнів, на жаль, не мають можливості навчатись на факультативних заняттях.

Ще більша кількість учнів не відвідує факультативні курси і курси за вибором, про що свідчать відповіді на друге питання анкети. При цьому факультативний курс «Розв'язування задач з хімії» залишається найвідвідуванішим курсом.

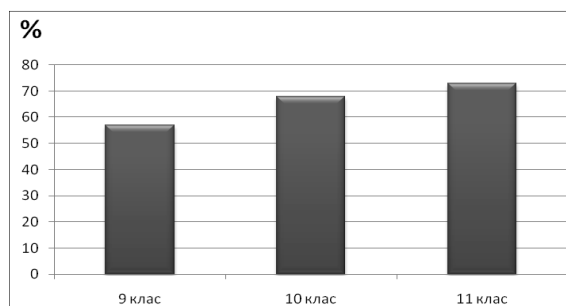
Цікаво, що серед відповідей учнів на третє питання зустрічаються такі: люблю розв'язувати хімічні задачі, це цікаво, хімія починається із задач, це не мій вибір, а вибір учителя і школи. Останнє твердження цілком дискредитує сутність факультативного курсу як такого.

Відповіді на четверте питання анкети свідчать, що в учнів існує інтерес до факультативного вивчення хімії (від 11% – 9 клас, до 21% – 11 клас). Більшість учнів не знають переваг такого навчання.

Серед відповідей на п'яте питання анкети найбільше було вказано на проведення дослідів, практичних і лабораторних занять. Значна кількість відповідей стосується міжпредметних курсів: вивчати вплив хімічних елементів і речовин на живий організм, екологічні аспекти хімії тощо.

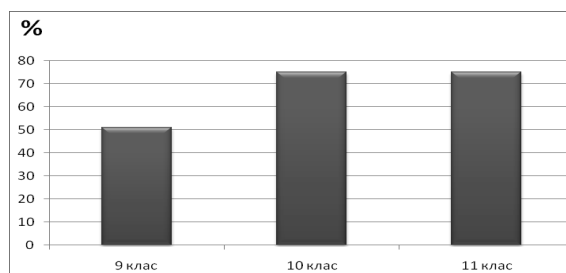
Відвідувати запропонований авторський курс для старшокласників «Хімічні елементи в організмі людини» виявили бажання 31% учнів 9 класу, 46% – 10 і 44% – 11 (шосте питання). При цьому більшість учнів переконана, що досить корисними й цікавими є знання про біологічну роль хімічних елементів, їх-

ній вміст в організмі людини, поширеність у природі, антропогенні джерела надходження елементів до організму людини, токсичну дію, вміст у продуктах харчування тощо (сьоме питання). Результати позитивних відповідей на це питання наведено на рис. 2:

➡ Рис. 2. Позитивна відповідь на питання №7 анкети

Восьме питання анкети також спрямоване на виявлення зацікавленості учнів у змісті міжпредметного факультативного курсу «Хімічні елементи в організмі людини». Результати відповідей на питання № 8 наведено на рис. 3:

➡ Рис. 3. Позитивна відповідь на питання №8 анкети

На основі проведеного дослідження робимо наступні висновки:

1. Проблема впровадження факультативного навчання хімії залишається недостатньо розробленою на практиці.

2. Міжпредметні факультативні курси і курси за вибором є пріоритетним напрямом розвитку факультативного навчання хімії, оскільки якнайкраще задовольняють індивідуальні освітні запити учнів.

3. Перспективним вважаємо впровадження в навчальний процес авторського міжпредметного факультативного курсу для старшокласників «Хімічні елементи в організмі людини». До даного курсу пропонуємо і продовжуємо розробляти навчально-методичний комплект [2; 3; 4; 7].

4. Першочерговим є дослідження методичних проблем, які постають перед учителем і учнями на шляху впровадження факультативного навчання хімії.

Література

1. Абжалов Р. Р. Деякі проблеми факультативного навчання хімії / Р. Р. Абжалов. – Завдання і перспективи навчання хімії у профільній школі : зб. наук. праць Міжнародної наукової Інтернет-конференції, (Полтава, 18–24 квітня 2012 р.) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Інститут педагогіки НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка [тощо]. – Полтава : ПП Шевченко Р. В., 2012. – С. 5–8.
2. Абжалов Р. Р. Хімічні елементи в організмі людини / Р. Р. Абжалов. – Харків : Вид. група «Основа», – 2012 р. – 32 с. – (Серія «Наочно-дидактичні матеріали»).
3. Абжалов Р. Р. Назви хімічних елементів / Р. Р. Абжалов. – Харків : Вид. група «Основа», – 2012 р. – 32 с. – (Серія «Наочно-дидактичні матеріали»).
4. Абжалов Р. Р., Пигуль В. С. Збірник задач до факультативного курсу «Хімічні елементи в організмі людини». Викладання хімії в профільних класах / Р. Р. Абжалов, В. С. Пигуль. – Випуск 3 / Уклад. К. М. Задорожний. – Харків : Вид. група «Основа», 2009. – 172 с. – (Б-ка журн. «Хімія»; Вип. 1(73)).
5. Дьякович С. В. Методика факультативних занять по химии: пособие для учителя / С. В. Дьякович. – М. : Просвещение, 1985. – 175 с.
6. Навчальні програми курсів за вибором та факультативів з хімії : Варіативна складова Типових навчальних планів. 8–11 класи / Упор. Г. Дубковецька, Ю. Каліночка. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – 100 с.
7. Пигуль, В. С. Хімічні елементи в організмі людини / В. С. Пигуль. – Харків : Видавн. група «Основа», 2004. – 96 с. – (Сер. Б-ка журн. «Хімія»; Вип. 3(15)).
8. Шиян Н. І. Форми і методи навчання хімії у старшій профільній школі сільської місцевості. Завдання і перспективи навчання хімії у профільній школі: Матеріали наукової Інтернет конференції // за ред. Н. І. Шиян. – Полтава : ПП Шевченко Р. В. 2011. – 176 с.

УДК 378+316.42+304.3(477)

Світлана Іванова

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ ВПЛИВУ ГЛОБАЛЬНИХ ОСВІТНИХ ПРОЦЕСІВ

А Аналізується вплив процесів глобалізації, інтернаціоналізації, європеїзації на сучасну вищу освіту України. Зроблено висновок, що глобалізація, інтернаціоналізація та європеїзація відображають складні процеси різного порядку, дець у чомусь підсилюють один одного, але й нерідко протиставлені. Завданням для формування освітньої політики в Україні визначено використовувати позитив цих тенденцій і протидіяти їх негативним проявам.

Ключові слова: глобалізація, інтернаціоналізація, європеїзація, вища освіта.

Светлана Иванова. Высшее образование Украины как объект влияния глобальных образовательных процессов.

А Анализируется влияние процессов глобализации, интернационализации, европеизации на современное высшее образование Украины. Сделан вывод, что глобализация, интернационализация и европеизация отражают сложные процессы разного порядка, где-то в чём-то усиливают друг друга, но нередко и противопоставлены. Задачей для формирователей образовательной политики в Украине определено использование позитива этих тенденций и противодействие их негативным проявлениям.

Ключевые слова: глобализация, интернационализация, европеизация, высшее образование.

Svetlana Ivanova. The higher education of Ukraine as object of influence of global educational processes.

S This article analyzes the impact of globalization, internationalization, Europeanization on higher education in the modern Ukraine. The conclusion is that globalization, internationalization and Europeanization reflect complicated processes of different orders, reinforce each other in some cases, but are often oppositely directed, too. The challenge for shapers of educational policy in Ukraine is using these positive trends and counteracting the negative manifestations.

Key words: globalization, internationalization, Europeanization, higher education.

Актуальність проблеми. Нині в Європі вчені виявляють три тенденції (глобалізація, інтернаціоналізація, європеїзація), що по-різному впливають на процеси у галузі вищої освіти. Глобалізацію визначають як надєвропейську, «надболонську» тенденцію, що сутнісно впливає на всі складові системи вищої освіти країн світу. Європеїзація є своєрідним внутрішнім механізмом Болонських реформ. Інтернаціоналізація як міжнародне явище старша за глобалізацію і європеїзацію. Вона відноситься до внутрішньо- і міжнародних відносин; глобалізація знаходиться за національними межами і національними вимогами до освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику глобалізації, інтернаціоналізації, європеїзації вищої освіти досліджувало і досліджує багато вчених і в Україні, і поза її межами. Тут треба згадати наукові доробки В. Андрущенко, Л. Губерського, П. Гнатенка, В. Євтуха, В. Кременя, І. Кресіної, В. Ляха, М. Михальченка, Л. Нагорної, М. Поповича, А. Толстоухова та ін. В останні роки захищено кілька дисертацій (М. Козловець, М. Кудря), в яких досліджено проблематику національної ідентичності і національної ідентичності

вищої освіти зокрема. У 2012 р. вийшла монографія П. Сауха «Сучасна освіта: портрет без прикрас» [6], в якій автор глибоко і всебічно проаналізував вплив зазначених вище тенденцій на стан сучасної вищої освіти України.

Метою нашої статті є визначення позитивних і негативних наслідків впливу процесів глобалізації, інтернаціоналізації, європеїзації на вищу освіту України.

Виклад основного матеріалу. Зміст поняття «інтернаціоналізація освіти» визначався багато разів, але класичним вважається визначення інтернаціоналізації на інституційному рівні Д.ж. Найта, згідно з яким інтернаціоналізація – це процес упровадження міжнародного вимірювання в такі функції навчального закладу, як викладання, дослідження і надання послуг [8].

Вважається, що інтернаціоналізація вищої освіти повинна стати адекватною відповідною реакцією на зміни демографічних і мовних параметрів сучасних держав. Випускники ВНЗ повинні бути готові працювати в умовах різноманіття в взаємозалежному мультикультурному світі.

М. Кудря вважає, що інтернаціоналізація вищої школи